

Startnotitie / Projectbrief		Versie 31 maart t.b.v. GS Datum: 23-3-2020
Naam Project	Zeeuws Deltaplan Zoet Water	
Portefeuillehouder coördinerend	mevr. drs. A. Pijpelink	
Beoogd AOG	Durk-Jan Lagendijk	
Beoogd AON/projectmanager	ntb (via Abdijplein)	
Naam opsteller	Lies Dekker	
Startdatum: 1-4-2020	Beoogde einddatum: 30-06-2021¹	
1. Wat is de inhoudelijke opgave		
<p>Zoet water heeft landelijk de aandacht en kent een eigen spoor binnen het Deltaprogramma, het programma dat Nederland zowel veilig als leefbaar moet houden. In een groot deel van Nederland wordt de zoetwatersituatie vooral bepaald door de verdeling van zoet rivierwater, zodat de aandacht zich daar ook vooral op die verdeling richt. Zo lopen er onderzoekstrajecten van de waterschappen en Rijkswaterstaat in de Zuidwestelijke Delta (Slimmer Regionaal Waterbeheer en Slim Watermanagement) naar het optimaliseren van de aansturing van watersystemen, om in de regionale watersystemen meer water vast te houden.</p> <p>Zeeland heeft slechts zeer beperkt eigen aanvoer van zoet water (vanuit het Volkerak-Zoommeer, de landbouwwaterleiding naar Zuid-Beveland en zoete afstroming in Zeeuws-Vlaanderen). En heeft verzilting als specifiek aandachtspunt. Om ook hier de zoetwatersituatie op peil te houden moest een eigen spoor worden uitgezet. In Zeeland heeft dat in 2014 geresulteerd in de Proeftuin Zoet Water, een projectenprogramma met een innovatief onderzoekend karakter, gericht op zelfvoorziening. De Proeftuin wordt financieel gesteund vanuit het Deltafonds met 50% cofinanciering tot een maximum van M€ 2,25 in de periode tot 2021, en maakt deel uit van de bestuursovereenkomst over een robuuste toekomstige watervoorziening, die de leden van de Stuurgroep Zuidwestelijke Delta maart 2015 hebben getekend. Parallel aan het onderzoek in de Proeftuin naar perspectiefvolle maatregelen is in het kader van het landelijke spoor Waterbeschikbaarheid (onderdeel van het Deltaprogramma) de huidige zoetwatersituatie in streekbijeenvakkomsten met gebruikers besproken. Via de tweede fase van het Deltaprogramma Zoet Water is naast verder onderzoek ook uitrol van perspectiefrijke maatregelen op grotere schaal voorzien.</p> <p>Door de klimaatverandering is sprake van een toenemende vraag naar zoet water en een toenemend risico op een mindere beschikbaarheid. De zorgen hierover hebben eind 2017 geleid tot een breed gedragen motie van Provinciale Staten, waarin het college van Gedeputeerde Staten (GS) gevraagd is, om samen met relevante stakeholders te komen tot een Zeeuws Deltaplan Zoet Water, waarmee een samenhangende aanpak en regie voor voldoende zoet water en waterkwaliteit kan worden geborgd. Dit vanuit het vitale belang van de vruchtbare delta's voor de wereldvoedselproductie en het instandhouden van de reguliere zoete landbouw in Zeeland. Plannen en initiatieven zijn nodig om met financiële steun van het Rijk de beschikbaarheid van zoet water en de waterkwaliteit te borgen. Voor de uitvoering van de motie hebben GS in eerste instantie per brief van 19-12-2018 verwezen naar het lopende onderzoek in het kader van de Proeftuin Zoet Water. Nadat duidelijk was geworden dat PS de afdoening te smal vonden en ook naar (huidige en mogelijke nieuwe) zoetwateraanvoer en andersoortige maatregelen gekeken zou moeten worden, hebben GS in het coalitieakkoord afgesproken om (eind 2019) tot een Zeeuws Deltaplan Zoet Water te komen.</p>		
2. Waarom een project-aanpak		
<p>In het kader van de zomernota 2019 is besloten, dat het Zeeuws Deltaplan Zoet Water gelet op het belang voor de regionale economie en de verwachte omvang van investeringen die daarmee (op termijn) gemoeid kunnen zijn als groot project wordt aangemerkt. Als bijlage 1 bij de startnotitie is het ingevulde adviesmodel, behorend bij het Kader Grote Projecten gevoegd. Als op de eerste vraag wordt ingevuld dat sprake is van een unieke en</p>		

¹ In onderhavige startnotitie wordt het traject beschreven om te komen tot het Zeeuws Deltaplan Zoet Water 2021. Zoals ook elders in de startnotitie aangegeven stopt het weerbaar maken van Zeeland m.b.t. de zoetwatersituatie niet bij vaststelling van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water. Een langlopend gezamenlijk proces blijft nodig, om de ontwikkelingen te volgen, vervolgonderzoek uit te voeren, de resultaten van het uitvoeringsprogramma te beoordelen en zo nodig tot bijstelling van de gezamenlijke strategie te komen.

eenmalige opgave (zijnde het opstellen van een gezamenlijk plan), kwalificeert het Deltaplan zich als groot project. De opgave (Zeeland weerbaar maken op gebied van zoetwater) zal echter naar verwachting niet eenmalig zijn. Het Zeeuws Deltaplan Zoet Water kwalificeert zich meer als proces/samenwerkingsprogramma dan als project. Projectmanagement is meer gericht op een concreet eindresultaat, terwijl het Zeeuws Deltaplan Zoet Water gericht is op het bereiken van overeenstemming over de te volgen strategie en samenwerking bij de te nemen maatregelen. Voor de onderhavige startnotitie is daarom het format van de startnotitie projecten iets aangevuld. Ook is de standaardwerkwijze in het Kader Grote Projecten wat betreft fasering en organisatie van het project aangepast aan de meer procesmatige aard van het project.

3. Doelstelling

Uiteindelijk doel van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water is om Zeeland in 2050 weerbaar tegen zoetwater-tekorten te maken, zoals die ambitie voor heel Nederland in september 2019 is bepaald in het Bestuurlijk Platform Zoet Water (BPZ). De actuele zoetwatersituatie, die door autonome ontwikkelingen van zeespiegelstijging en klimaatverandering onder druk staat, zal via een actieve aanpak bestendig en zo mogelijk verbeterd moeten worden. De verwachting van een op jaarbasis toenemend neerslagoverschot biedt hoop op het stabiel kunnen houden van de Zeeuwse zoetwatersituatie. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat sprake is van grote lokale verschillen wat betreft de kansen en haalbaarheid van verbetering van de zoetwatersituatie ter plekke. Per gebied liggen er specifieke kansen en aanpakken. Naast technische maatregelen in het watersysteem kan het daarbij ook gaan om sociaal-economische transities, waaronder teeltaanpassingen en ruimtegebruik. Weerbaar kan ook mentaal geduid worden, zowel individueel als betrekking hebbend op de samenleving. Gestreefd wordt naar het vergroten van het innovatieperspectief en een toename in veerkracht en (denk)processen bij beheerders en gebruikers van zoet water.

Naar de zoetwatersituatie in Zeeland vindt in verschillende trajecten en door verschillende partijen al onderzoek en visievorming plaats. Naast de Proeftuin Zoet Water kunnen o.a. genoemd worden de IBP-broedplaats Schouwen-Duiveland, het waterschapsvoorstel voor een programma zoetwaterbeschikbaarheid, het Gebiedsdocument Agrarische Wateropgave van de ZLTO in het kader van het Deltaplan Agrarisch waterbeheer, gemeentelijke projecten op het gebied van klimaatadaptatie en de Euregio-Grensvisie. Doel van het onderhavige project/proces is om de lopende onderzoeks- en visievormingstrajecten samen te brengen, op elkaar af te stemmen, lacunes te identificeren en op te vullen, resultaten te delen en in samenwerking met betrokken partijen te komen tot een breed gedragen strategie (leidende principes) voor het weerbaar maken van Zeeland.

Gaat het weerbaar maken via lokale optimalisaties? En/of via grootschaliger maatregelen als wateraanvoer (structureel of als noodmaatregel) en ontzilting? En/of via transities in bedrijfsvoering en ruimtegebruik? De verkenning van de (on)mogelijkheden per gebied gebeurt via voortzetting van de Proeftuin Zoet Water en andere lopende trajecten. Aanvullend daarop zullen ook nieuwe verkenningen gestart worden, waaronder naar de mogelijkheden en betaalbaarheid van externe zoetwateraanvoer en ontzilting. De resultaten van de in/tot 2020 uitgevoerde verkenningen zullen in een zogenaamde kansenkaart worden vastgelegd en de onderbouwing vormen voor de gezamenlijke strategie.

De gekozen strategie zal bepalend zijn voor de vervolg uitvoeringsacties van betrokken overheden en sectoren. Voor de provincie gaat het daarbij met name om nieuw en/of voortzetting van lopend onderzoek, monitoring, kennisverspreiding en bewustwording, ondersteuning lokale initiatieven, en mogelijke bijdragen (in capaciteit en/of geld) voor eventuele grootschaliger voorzieningen en aanpassingen/transities. Het Zeeuws Deltaplan Zoet Water zal ook de Zeeuwse inzet bepalen richting landelijke plannen, fondsen (Deltafonds) en ontwikkelingen.

4. Beoogd projectresultaat

Beoogd projectresultaat is een Zeeuws Deltaplan Zoet Water, bestaande uit:

- een kansenkaart voor regionale watergebruikers: een gebiedsspecifiek overzicht (zo mogelijk op kaart vastgelegd) van perspectievolle maatregelen;
- een breed gedragen strategie (leidende principes) om Zeeland in 2050 weerbaar te maken tegen zoetwater tekorten;
- een uitvoeringsprogramma voor betrokken partijen voor de periode 2021-2027, mede als inzet voor (landelijke) discussies rond aanpak en verdeling van middelen; en
- een subsidieprogramma, gericht op de uitvoering van perspectievolle maatregelen.

Een eerste versie van de kansenkaart zal zomer 2020 als tussenresultaat worden opgeleverd en opgenomen worden in de ontwerp Klimaatadaptatiestrategie Zeeland.

Het Zeeuws Deltaplan Zoet Water 2021 geeft de stand van zaken en de strategie weer op basis van de resultaten van het onderzoek tot en met eind 2020. Vanuit het uitvoerings- en subsidieprogramma, gekoppeld aan het Deltaplan, zullen daarna (d.w.z. nadat het onderhavige project is afgerond) ook nog monitorings-, onderzoeks- en proefprojecten gaan lopen. De resultaten daarvan kunnen aanleiding geven tot bijstelling. Het voornemen is om dit iedere twee jaar te beoordelen en, indien nodig, een bijstelling van het Deltaplan Zoet Water aan Provinciale Staten (en andere partijen) voor te leggen.

5. Haalbaarheid en risico's

Een belangrijk risico voor het project is dat doelen en verwachtingen intern en extern verschillen. Zowel politiek-bestuurlijke verwachtingen als ook de verwachtingen van eindgebruikers ten aanzien van inhoud en resultaten van het Deltaplan Zoet Water lopen uiteen. Ander risico is onduidelijkheid met betrekking tot de relaties met andere lopende processen, waaronder de zoetwatervoorziening van de gebieden rond het Volkerak-Zoommeer en verschillende opgaven. Beheersmaatregel voor deze risico's is het opstellen en delen van de startnotitie, waarin doel, aanpak en afstemming duidelijk beschreven staan. Een startnotitie, die opgesteld is op basis van met betrokken partijen gevoerd vooroverleg. Ook de uitvragen voor de verschillende onderzoeken en verkenningen zullen in nauw overleg met alle betrokken partijen worden opgesteld (in het kader van Joint Fact Finding).

Capaciteit en prioriteit zijn tevens risico's. Dit speelt intern, maar ook bij belangrijke externe partijen. Is er onvoldoende capaciteit (intern/extern) beschikbaar, dan zal dat gevolgen hebben voor de voortgang, de kwaliteit en het draagvlak. Ook de beschikbaarheid van voldoende financiële middelen (voor het project zelf en voor de opstelling/uitvoering van het uitvoeringsprogramma) vormt een risico.

Beheersmaatregel voor deze risico's is het projectplan, in welk kader de benodigde capaciteit en middelen nader worden onderbouwd en concrete afspraken daarover tussen Provincie, waterschap, ZLTO en eventueel andere betrokken partijen worden vastgelegd.

6. Afbakening / Scope

Binnen de scope van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water vallen in ieder geval:

- Voortzetten Proeftuin Zoet Water in de periode tot aan vaststelling Deltaplan; het gaat hierbij om innovaties op gebied van waterbeschikbaarheid en behoeftereductie door bijvoorbeeld opslag, gebruik effluent, bodemverbetering en aanpassing teelten; ook (nog te bepalen) initiatieven in het kader van de IBP-broedplaats Schouwen kunnen hier onderdeel vanuit maken;
- Nadere verkenning naar mogelijkheden voor een robuuste zoetwateraanvoer, waaronder de alternatieve zoetwatervoorziening Volkerak-Zoommeer;
- Nadere verkenning van mogelijkheden en betaalbaarheid van klein- of grootschalige ontziltingsinstallaties;
- Bewustwording en verspreiden van opgedane kennis en informatie onder individuele agrariërs en andere watergebruikers (gemeenten, natuur), o.a. door opstellen van een (eerste versie) kansenkaart en bespreking van die kaart met belanghebbenden;
- Opstellen monitoringsprogramma zoetwatersituatie en -gebruik;
- Opstellen uitvoeringsprogramma 2021-2027;
- Opstellen subsidieprogramma.

De scope is niet dichtgetimmerd. Vanuit de andere betrokken partijen en lopende het proces kunnen ook andere relevante onderzoeksvragen, innovaties en inspanningen oppoppen.

Niet binnen de scope van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water vallen:

- Drink- en industriewatervoorziening²;
- Visievorming en afwegingen zoet-zout Volkerak;
- Uitvoering van het op te stellen monitorings- en uitvoeringsprogramma.

² Behoeftte en levering van drink- en industriewater valt op zichzelf buiten de scope. Wel worden de relaties daarmee (bijvoorbeeld ten aanzien van de externe aanvoermogelijkheden en evt. gebruik van effluentwater) meebeschoofd.

Relevante (maatschappelijke) ontwikkelingen zullen worden gevolgd om de mogelijke gevolgen voor de kansrijkheid, effectiviteit en aantrekkelijkheid van mogelijke maatregelen en aldus voor de op te stellen strategie na te gaan. Dit betreft onder andere:

- Klimaatscenario's en scenario's met betrekking tot de beschikbaarheid en verdeling van zoet water;
- Waterbeheer in Vlaanderen; evt. wijzigingen daarin kunnen gevolgen hebben voor de beschikbaarheid van zoet water in Zeeuws-Vlaanderen;
- Agrarische bedrijfsontwikkelingen (schaalvergroting, verduurzaming, ...), mede onder invloed van Europees en landelijk landbouwbeleid;
- Technisch-wetenschappelijke ontwikkelingen/studies (inter)nationaal;
- Ontwikkelingen rond het Volkerak-Zoommeer;
De door het Gebiedsoverleg-Zuidwestelijke Delta (GO-ZWD) voorgenomen visievorming voor het Volkerak-Zoommeer en de actualisatie/herijking van het toekomstbeeld vormen afzonderlijke trajecten in het kader van de Zuidwestelijke Delta, met deels andere stakeholders en belangen en in een eigen tempo en urgentie. De ontwikkelingen in die trajecten zullen nadrukkelijk worden gevolgd en waar nodig doorwerking krijgen in het Deltaplan. Zo worden op korte termijn de uitkomsten verwacht van het onderzoek naar de robuustheid van een zoet Volkerak. Deze uitkomsten zullen betrokken worden bij de te maken afweging omtrent realisering en planning van een alternatieve zoetwatervoorziening voor de gebieden, die nu over zoetwateraanvoer vanuit het Volkerak-Zoommeer beschikken.

7. Uitgangspunten en randvoorwaarden

Bij het (uitwerken van het) vervolgtraject worden de volgende uitgangspunten en randvoorwaarden gehanteerd:

- Project wordt uitgevoerd als groot project, wat wil zeggen dat Provinciale Staten besluiten over faseovergangen en (aanpassingen van) scope, tijdpad en geld, en via kwartaalrapportages worden geïnformeerd over de voortgang van het project.
- Voor het project zijn de capaciteit en middelen beschikbaar zoals aangegeven bij 9. Organisatie en 10. Financiering.
- Er is voldoende inzet en betrokkenheid van externe partners.
- Het Volkerak-Zoommeer blijft nog geruime tijd zoet (minimaal tot 2032). In het gebiedsoverleg Zuidwestelijke delta wordt nog gesproken over de aanleg van alternatieve zoetwatervoorziening via het doortrekken van de Roode Vaart. Uitgangspunt voor de Provincie is dat aanleg daarvan alleen aan de orde is als aangetoond is dat dit een no-regret-maatregel is.
- Uitvoeringsgeld voor het vervolgtraject komt beschikbaar via de lopende aanvraag op het Deltafonds (Deltaprogramma 2022-2027); Voor voortzetting van de Proeftuin Zoetwater in Zeeland is een bedrag van € 3,75 mln. gevraagd, waarvan € 2,75 mln. voor opschaling (met 75% cofinanciering) en € 1,0 mln. voor pilots met bredere toepassingsmogelijkheden (cofinanciering 50%). Andere voor Zeeland relevante aanvragen betreffen Slimmer regionaal waterbeheer (€ 2,0 mln.), Hergebruik effluent (€ 3,0 mln.), Robuust regionaal watersysteem (€ 3,375 mln.) en Monitoring/modellering (€ 0,75 mln.). De totale aanvraag (samen met Zuid-Holland en Noord-Brabant; excl. alternatieve zoetwatervoorziening VZM) bedraagt € 12,875 mln. Inclusief de (voor ieder deelproject nog te regelen) bijbehorende regionale en particuliere cofinanciering gaat het om totaalinvesteringen van € 79,5 mln. Naar verwachting zal deze aanvraag worden gehonoreerd. Een eventuele uitbreiding daarvan is vooralsnog niet aan de orde.
- Voor maatregelen in het kader van Broedplaats Schouwen-Duiveland is een bedrag van in totaal € 3,5 mln. (deels LNV, deels cofinanciering regio en Europa) beschikbaar.

8. Aanpak, fasering en rapportage

Het Zeeuws Deltaplan Zoet Water (ZDZW) is geen infrastructureel project, maar betreft het opstellen en uitvoeren van een onderzoekstraject en het opstellen van een plan. Om die reden wijkt de fasering van het Zeeuwse Deltaplan Zoet Water wat af van de fasering van een Groot Project, zoals opgenomen in het Kader Grote Projecten.

Fasering en planning van het ZDZW ziet er als volgt uit:

- Initiatiefase: - maart 2020; startnotitie gereed eind maart 2020
- Definitiefase: maart 2020 – mei 2020; projectplan gereed eind mei 2020

- Onderzoeksfase met voortzetting projecten in het kader van Proeftuin Zoet Water en verkenningen van grootschaliger maatregelen (mei 2020 – dec 2020), uitmondend in ontwerp Deltaplan met kanskaart, leidende principes en uitvoeringsprogramma: mrt 2021;
- Vaststellen definitief Deltaplan Zoet Water 2021 inclusief uitvoeringsprogramma 2021-2027 en subsidieprogramma: mei 2021;
- Nazorgfase: regelen van benodigde capaciteit en organisatie voor de uitvoering van het ZDZW: juni 2021.

Bovenstaand tijdpad is ambitieus gelet op het nog te formeren team en de doorlooptijd van de nieuw uit te zetten onderzoeken en verkenningen (vaststellen uitvraag: april 2020; offertetraject: mei-juni 2020; uitvoering onderzoek: juli-okt 2020; conceptrapportage: nov 2020; definitieve rapportage: dec. 2020). Ook de besluitvorming door PS bij faseovergangen vergt tijd. De doorlooptijd tussen het GS-besluit en het PS-besluit bedraagt minimaal 6 weken. Om vertraging in het project/proces te voorkomen zal met het starten van de nieuwe fase niet gewacht worden op het PS-besluit, maar zal daarop vooruitgelopen worden.

Omdat het Zeeuwse Deltaplan Zoet Water een buitenwettelijk plan is, dat alleen de betrokken partijen bindt, wordt er vooralsnog vanuit gegaan, dat inspraak op het ontwerp Deltaplan niet nodig is. Er kan uiteraard bij de behandeling door de Statencommissie insprektijd worden aangevraagd. De te volgen procedure voor vaststelling van het Deltaplan door betrokken partijen zal in het projectplan nader worden uitgewerkt.

Op grond van de aanduiding als Groot Project besluiten Provinciale Staten (de andere betrokken partijen gehoord hebbende) over de faseovergangen en de scope/tijd/geld voor de vervolgfase(n). Over de voortgang van het project wordt kwartaalmatig aan Provinciale Staten gerapporteerd via de reguliere **Kwartaalrapportages Grote Projecten**. Deze rapportages zijn openbaar en kunnen ook beschikbaar gesteld worden aan de andere betrokken partijen.

In de eerstkomende fase, de **definitiefase**, werkt de gezamenlijke werkgroep (zie bij 9. Organisatie) de startnotitie uit tot een projectplan. Onderdeel van deze uitwerking zijn:

- Analyse van de reeds beschikbare kennis/informatie (o.a. uit 'Proeftuin Zoet Water' en Slim Watermanagement) en de nog voorliggende onderzoeksvragen;
- Innovatiebijeenkoms(en), gericht op het verkennen van mogelijke aanvullende sporen en daarbij betrokken partijen;
- Het opstellen van een omgevingsanalyse: analyse van de relaties met andere projecten/opgaven en maatschappelijke ontwikkelingen;
- Het houden van een risico-inventarisatie met medewerkers van betrokken partijen (waaronder ook die van aanpalende projecten/opgaven);
- Het opstellen van een communicatieplan t.b.v. kennisverspreiding en bewustwording bij de verschillende te onderkennen doelgroepen; hart van het communicatieplan wordt gevormd door de op te stellen kanskaart;
- Een verder uitgewerkte planning en uitwerking van de benodigde capaciteit en middelen en werkafspraken tussen partijen, waaronder ook de verdeling van kosten.

9. Organisatie

Intern projectteam

Om de stappen, zoals in 8. Aanpak, fasering en rapportage staan beschreven, adequaat uit te kunnen voeren is voldoende capaciteit nodig. Voor de Provincie gaat het minimaal om:

- Projectmanager en projectbeheerser – 1,0 fte (nieuw; kan eventueel ook door twee mensen ingevuld worden); schaal 12; algehele projectcoördinatie; projectbeheersing; voorzitter intern projectteam en werkgroep;
- Projectsecretaris – 0,4 fte (nieuw); schaal 8; agendabeheer, verslaglegging, organisatorische zaken;
- Senior adviseur water – 0,8 fte (voortzetting huidige inzet); schaal 12; wetenschappelijk-inhoudelijke inbreng en aansturing van de lopende en te starten onderzoeksprojecten; eindredactie Deltaplan;
- Adviseur water – 1,0 fte (grotendeels nieuw; deels voortzetting huidige inzet); schaal 11; technisch-inhoudelijke inbreng in en aansturing van onderzoeks- en monitoringprojecten;
- Adviseur geo-informatie – 0,2 fte; schaal 10; meedenken over en uitwerken van kanskaart;

- Adviseur communicatie – 0,4 fte; schaal 11; advies over en uitvoering van middelen voor kennisverspreiding en bewustwording;
- Adviseur financiën/Europese subsidies/subsidies – 0,2 fte; schaal 11; advies over en uitvoering van subsidies (subsidieaanvragen en opstellen regeling) en projectadministratie en budgetbewaking;
- Juridisch adviseur – 0,05 fte; schaal 12; juridisch advies over bestuurlijke nota's en voorstellen, evt. overeenkomsten en subsidieregeling.

Bovenstaande mensen vormen tezamen het interne projectteam. Beleggen van de IPM-rollen, zoals voorgeschreven in het Kader Grote Projecten, wordt voor dit project/plantraject gezien de te behalen resultaten niet zinvol geacht. Vanuit het interne projectteam vindt afstemming met de relevante opgaven binnen de provincie (zie onder 12. Relatie met andere projecten/processen) plaats door regelmatig bilaterale contacten met de opgavenmanagers.

Voor 2,0 FTE nieuwe capaciteit is binnen de Provinciale organisatie geen capaciteit aanwezig. Deze capaciteit is echter wel noodzakelijk om uitvoering te kunnen geven aan de acties uit deze startnotitie. Daarom wordt in de voorjaarsnota 2020 een besluit voorgelegd om voor 2020 € 126.000 en in de jaren 2021-2023 jaarlijks € 221.000 beschikbaar te stellen, zodat daarmee een projectmanager en adviseur water aangetrokken kunnen worden.

Externe werkgroep

Een (externe) werkgroep wordt ingesteld met betrokkenen van Provincie, waterschap, ZLTO en gemeenten (Tholen, met overige gemeenten als agendalid). Ook de natuurbeherende organisaties zijn agendalid. Deze partijen hebben verantwoordelijkheden dan wel belangen bij de gehele zoetwatersituatie in Zeeland. De strategie zal in gezamenlijkheid met deze partijen bepaald moeten worden. De Provincie zit deze werkgroep voor. Taak van de werkgroep zal zijn om de benodigde analyses en verkenningen uit te (laten) voeren en te begeleiden. Alle op te starten onderzoeken en verkenningen, waaronder de verkenningen naar wateraanvoer en ontzilting, zullen via de externe werkgroep worden voorbereid. Vanuit ZLTO, waterschap en gemeente Tholen is (beperkte) capaciteit toegezegd (omvang zal nader worden vastgelegd in het op te stellen projectplan).

Voor ontwikkelingen/mogelijkheden in Zeeuws-Vlaanderen zal samenwerking met de provincies Oost- en West-Vlaanderen gezocht worden via het grensoverschrijdende project Grensvisie in het kader van Euregio Scheldemond.

Bestuurlijke aansturing

Voor de bestuurlijke afstemming tussen betrokken regionale overheden (Provincie, waterschap en gemeenten) wordt aansluiting gezocht bij de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KaSZ). Voortgang en de bevindingen van het project zullen in de Waterrochtend, via het AOW, aan de orde komen, waaronder uiteraard ook het ontwerp Zeeuws Deltaplan Zoet Water. Ook andere bestaande gremia kunnen worden benut, zoals het portefeuilleoverleg Water tussen Provincie en waterschap en de Scheldemondraad (voor afstemming met Vlaanderen). De ambtelijke vertegenwoordiger van het ZLTO houdt het ZLTO-bestuur op de hoogte. In het geval van dilemma's, eventuele verschillen in visie kan een ad-hoc bestuurlijk overleg gehouden worden, om tot een gezamenlijke lijn te komen.

Provinciale Staten worden inhoudelijk geïnformeerd via de voortgangsrapportages per kwartaal en de producten bij de faseovergangen. Tevens zullen tussenresultaten van het ZDZW-traject zoveel mogelijk in de KaSZ verwerkt worden, waarover al procesafspraken met Provinciale Staten zijn gemaakt.

Andere betrokken partijen

Ook andere partijen kunnen op welke wijze dan ook een belang hebben of een rol in de zoetwatersituatie spelen. Kort na de start van het project zullen een of meer open bijeenkomsten worden georganiseerd. Doel daarvan is mogelijke nieuwe oplossingsrichtingen te verkennen en contacten te leggen met relevante partijen. De resultaten van eerder gehouden bijeenkomsten (bijv. in kader Project Waterbeschikbaarheid) zullen daarbij betrokken worden.

De verschillende deelprojecten in het kader van Proeftuin Zoet Water en de verkenningen naar wateraanvoer en ontzilting zullen steeds uitgevoerd worden met de daarbij betrokken/relevante partijen en/of individuele grondgebruikers. Dat zal per deelproject bekeken moeten worden. Zo hebben Dow Benelux en de HZ inmiddels enige onderzoekservaring m.b.t. ontziltingsmogelijkheden en zal met de industrie samen gekeken worden naar mogelijkheden voor effluentbenutting. In de Proeftuinprojecten is betrokkenheid van individuele

grondgebruikers (agrariërs, natuurbeheerders, gemeenten) essentieel, zowel voor de praktische invulling van de projecten als voor de gewenste verbreding van de resultaten.

10. Financiering

Projectbudget is beschikbaar via de bestaande budgetten voor 2020 en 2021 in het uitvoeringsprogramma klimaat en energie:

- € 105.674 via budgetnummer 76326, drainstore;
- € 1.120.721 op budgetnummer 79333, dp zoetwater (€ 779.448 in 2020, € 341.273 in 2021).

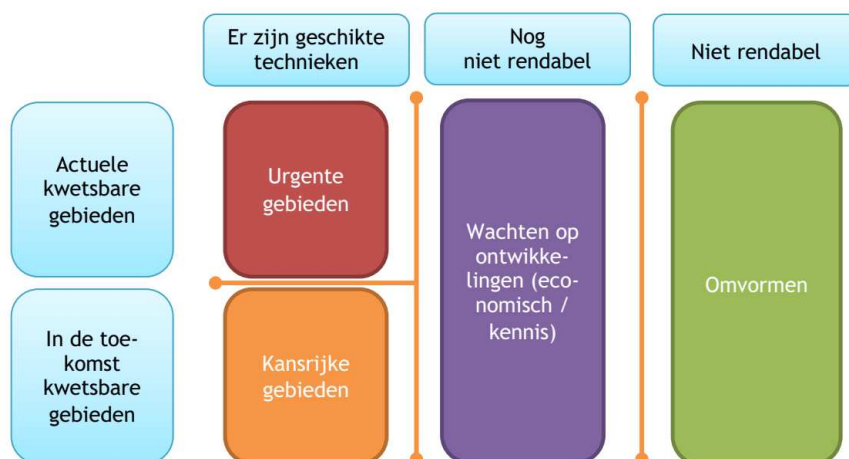
In deze budgetten zijn tevens de middelen betrokken die in de zomernota 2019 zijn toegekend voor de proeftuin zoetwater (€ 250.000) en voor extra onderzoek naar vasthouden en aanvoeren van zoetwater (€ 100.000). Ook bevatten deze budgetten de bijdrage (€ 346.000) die de Provincie in de septembercirculaire 2019 heeft ontvangen in het kader van het Deltaplan zoet water voor het verminderen van huidige knelpunten in de zoetwatervoorziening en in verband met het opvangen van mogelijke gevolgen van klimaat verandering. Ook zetten we een beperkt gedeelte van deze budgetten in voor proces- en communicatiewerkzaamheden. Deze budgetten hevelen we over naar het grote project Deltaplan Zoetwater.

Voor de aanleg van de Roode Vaart is in het Statenvoorstel in 2019 in totaal € 2,7 miljoen beschikbaar gesteld. De uitvoering van dit project loopt reeds, waardoor het binnen deze uitvoering van het project ook geen nieuwe afwegingen kent. De middelen van dat project voegen we daarom niet toe aan het groot project Deltaplan Zoetwater. Echter, indien besluitvorming over de aanleg van alternatieve zoetwatervoorziening via het doortrekken van de Roode Vaart benodigd is, zal dat wel worden betrokken in het groot project.

In de doorkijk van de investeringsagenda zijn middelen geprogrammeerd voor een 2^e ronde Freshem en verlenging van de proeftuin zoet water. Afhankelijk van de uitkomsten die worden verkregen uit de verkenningen en onderzoeken, wordt op het moment dat die projecten bestedingsgereed zijn een voorstel tot toekenning van middelen gedaan in de reguliere programmeringsrondes (voor- en najaarsnota) van de investeringsagenda.

11. (extra) Actoren- en krachtenveldanalyse

Bij het project zijn veel verschillende partijen betrokken, met verschillende belangen, rollen en verantwoordelijkheden. De Provincie is betrokken vanuit de verantwoordelijkheid voor het strategische waterbeleid, ruimtelijke ordening en natuurbeleid en de zorg voor de regionale economie. De Provincie voert de regie over het project en heeft daarin vooral een faciliterende en (met kennis, meetgegevens en onderzoeksgelden) ondersteunende rol. Waar nodig kan de Provincie regulerend handelen, via de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan ruimtelijk beleid voor natuur- en recreatie-ontwikkelingen en aan regelgeving op het gebied van grondwateronttrekkingen en de handhaving daarvan.

Figuur 1. Indeling gebied.

Het waterschap draagt de verantwoordelijkheid voor het waterbeheer en de uitvoering van eventueel benodigde maatregelen in het watersysteem of (grond)waterbeheer. Vanuit die verantwoordelijkheid wil het waterschap een actieve rol spelen m.b.t. de zoetwaterbeschikbaarheid. Het Dagelijks bestuur heeft ingestemd met het voorstel € 260.000 beschikbaar te stellen voor het inhuren van een specialist zoetwaterbeschikbaarheid en het opstarten van eerste onderzoeken/maatregelen om te komen tot een weerbaar Zeeland in 2050. Afhankelijk van de jaarrekening wordt hier verder invulling aan gegeven. In dat voorstel is uitgegaan van een langer lopend onderzoekstraject en oplevering van een kanskaart in 2023, mede gelet op de vele variabelen en onzekerheden (zie bovenstaande figuur uit het waterschapsvoorstel ter illustratie). Hoe beide trajecten (van waterschap en Provincie) op elkaar kunnen worden afgestemd, c.q. in elkaar kunnen worden geschoven, zal in het projectplan nader worden uitgewerkt.

De agrarische sector heeft als zoetwatergebruiker een groot belang en kan een drijvende kracht vormen het proces. Dat geldt niet alleen voor de primaire bedrijfstak, maar voor het hele agribusiness complex. Dus niet alleen ZLTO en de individuele agrarische ondernemers, maar ook de toeleveranciers van zaaigoed, meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen, apparatuur en advies. En de bedrijven die agrarische producten afnemen: de verwerkende industrie van aardappelen, suikerbieten, uien, groenten, fruit etc. Daarnaast moet ook gedacht worden aan (agrarisch) onderwijs en onderzoek (Rusthoeve). De hele keten heeft baat bij een vitale agrarische sector en dus bij een robuuste zoetwaterbeschikbaarheid om de land- en tuinbouw als belangrijke pijler onder de Zeeuwse economie in stand te houden en te ontwikkelen. Bij de Proeftuinprojecten zijn ZLTO en individuele agrariërs actief betrokken, in enkele projecten ook financieel. Vanuit het ZLTO is bemensing voor de op te richten werkgroep voor het ZDZW toegezegd.

De gemeente is verantwoordelijk voor een aantal zorgplichten m.b.t. afvalwater, hemelwater en grondwater. Vanuit deze rol en omdat gemeenten grote arealen grond in eigendom hebben, hebben gemeenten veel invloed op het waterbeheer in de stad. De gemeenten zijn ook actief betrokken bij alle thema's van de KaSZ: wateroverlast, waterveiligheid, hitte en droogte. Voor het thema droogte fungeert de gemeente Tholen als contactpersoon vanuit de gemeenten. Vanuit Tholen zal worden deelgenomen aan de werkgroep. De gemeente Schouwen-Duiveland is ook erg actief op het thema droogte en zoetwater, o.a. via het IBP-programma. Betrokkenheid en inzet van alle gemeenten is essentieel. Dit zal nader geborgd worden in het projectplan.

Bij een enkel onderdeel van het ZDZW, de alternatieve zoetwatervoorziening Volkerak-Zoommeer, zijn buiten Zeeland ook de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant betrokken. Noord-Brabant ijvert voor het reeds aanleggen van deze voorziening, die inmiddels ook in de aanvraag voor het Deltafonds is opgenomen. In het laatste Gebiedsoverleg is afgesproken dat alle partijen hun cofinanciering daarvoor nagaan. Voor Zeeland zal die afhangen van de nadere verkenning m.b.t. nut/noodzaak/betaalbaarheid van die voorziening. Daarbij zal ook het onderzoek betrokken worden, dat Deltares in opdracht van de ZWD naar de duurzaamheid van een zoet Volkerak-Zoommeer doet.

12. (extra) Relatie met andere projecten/processen

Zuidwestelijke Delta

Provinciale Staten hebben besloten een Zeeuws Deltaplan op te stellen dat de verschillende zoetwatersituaties binnen de eigen provincie beschrijft en een overzicht geeft van de mogelijke inspanningen die te versterken. Uiteraard vindt hierover – mede met het oog op de gezamenlijke aanvraag van Deltafondsbudget – afstemming plaats met ontwikkelingen en lopende zoetwaterprojecten van de ZWD-partners in Noord-Brabant en Zuid-Holland. Die afstemming vindt primair plaats via het Afstemoverleg Zoet Water (een ambtelijk overleg binnen de Zuidwestelijke Delta), door het delen van de in deelprojecten/onderzoeken opgedane kennis en het bespreken van ontwikkelingen bij de andere provincies. Dat geldt bij uitstek voor de zoetwatersituatie van de gebieden rond het Volkerak-Zoommeer, waar de bestaande voorziening en de alternatieve zoetwatervoorziening in onderlinge relatie zullen worden beschouwd.

Klimaatadaptatie Strategie Zeeland

De Proeftuin Zoet Water maakt tot nu toe onderdeel uit van de opgave Klimaatadaptatie. In de zomernota 2019 is het Zeeuws Deltaplan Zoet Water, dat voortbouwt op de Proeftuin Zoete Water, als groot project benoemd en qua organisatie en aansturing losgekoppeld van de opgave Klimaatadaptatie. Inhoudelijk blijft de relatie met de opgave Klimaatadaptatie (en de gemeentelijke programma's Ruimtelijke Adaptatie en Zeespiegelstijging) en de in dat kader op te stellen Klimaatadaptatiestrategie Zeeland uiteraard bestaan. Een specifiek onderdeel van

deze opgave, namelijk droogte, c.q. de zoetwatersituatie, wordt ingevuld door middel van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water. De benodigde onderlinge afstemming zal vorm krijgen via regelmatig (minimaal maandelijks) afstemoverleg tussen projectleiders.

Zeeuwse Omgevingsvisie 2021

Momenteel wordt het provinciale omgevingsbeleid voor de komende jaren ontwikkeld. Dit zal worden vastgelegd in de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 (vaststelling december 2020). In deze Omgevingsvisie zitten verschillende thema's die raken aan het Zeeuws Deltaplan Zoet Water (ZDZW), waaronder landbouw, waterbeheer en klimaatadaptatie. Het ZDZW zal naar verwachting niet op tijd gereed zijn om in zijn geheel in de Omgevingsvisie verwerkt te kunnen worden. Waar mogelijk/zinvol zullen tussentijdse resultaten van het ZDZW-traject een doorwerking krijgen in de Omgevingsvisie.

Interbestuurlijke programma vitaal platteland

Relatie bestaat ook met het Interbestuurlijke programma vitaal platteland (IBP) vanuit LNV. Schouwen-Duiveland is daarin als broedplaats aangewezen. De activiteiten in het kader van deze broedplaats kunnen als een specifiek onderdeel van de Proeftuin Zoet Water beschouwd worden en worden ook reeds vanuit de Proeftuin Zoet Water ondersteund. Wel is sprake van een afzonderlijk spoor ten aanzien van de financiering van de broedplaatsprojecten. Naast de vanuit LNV beschikbaar gestelde middelen (€ 1,75 mln.) is inmiddels cofinanciering vanuit Europa (POP) en de regio (gemeente Schouwen-Duiveland, het waterschap en de Provincie (vanuit verschillende opgaven) geregeld. De resultaten van de broedplaatsprojecten zullen in het ZDZW worden meegenomen, met specifieke aandacht voor de interbestuurlijke samenwerking.

Grensoverschrijdende project Grensvisie

In het kader van Euregio Scheldemond is een Grensvisie opgesteld, met daarin 4 prioritaire thema's voor grensoverschrijdende samenwerking. Zoet water is een van die thema's. In een recent overleg is afgesproken dat Zeeland voor dat thema de trekker wordt. Samenvoeging van dit spoor met het traject van het ZDZW ligt voor de hand. In de opgestelde Grensvisie is per thema een handelingsperspectief geschetst. Gebruikers van het water en de betrokken overheden zullen onderling afspraken met elkaar moeten maken op basis van een gezamenlijke zoetwaterstrategie. Water stopt niet bij de grens. Het is van belang om voor de hele regio (Zeeuws-Vlaanderen, Oost- en West-Vlaanderen) met alle betrokkenen te inventariseren hoeveel water (op termijn) beschikbaar is, met welke kwaliteit en welk risico op tekort of overschot. Maatregelen moeten verkend worden om te kunnen komen tot een flexibel en robuust grensoverschrijdend watersysteem. Voor die maatregelen kan mogelijk een beroep gedaan worden op een 50% subsidiering vanuit het nieuwe Interregprogramma (vanaf 2021).

Robuust watersysteem Zeeuws Vlaanderen.

Grensoverschrijdend loopt ook al het project Robuust watersysteem Zeeuws-Vlaanderen. Dit project richt zich op het gebied rondom het kanaal Gent-Terneuzen en is een samenwerking tussen DOW, SBB, ZLTO, RWS, gemeente Terneuzen, Waterschap, Evides, North seaports, HZ en de Provincie. De Provincie is trekker. Het contact met Vlaanderen verloopt (ad-hoc) via de Vlakwa, een netwerkorganisatie. Vanuit het project is een NWO-aanvraag gedaan (AquaConnect) voor:

- Detailmodellering van waterkwantiteit en –kwaliteit in een (stuk) stroomgebied rekening houdend met klimaat, onttrekkingen en toekomstscenario's.
- Een impact- en marktplaats-app, die laat zien waar welk water beschikbaar is in welke kwaliteit en wat het kost om dit te gebruiken. Bovendien wat de gevolgen zijn van een maatregel/onttrekking in het gebied op korte en langere (scenario) termijn.
- Verkenning van juridische, omgevings-, milieu-, sociale en economische kaders, van belang voor implementatie.

Deltaplan agrarisch waterbeheer/Gebiedsdocument Agrarische wateropgave Zeeland

In maart 2018 is in Tiel de aftrap gegeven voor de DAW-impuls, om vanuit de agrarische sector te komen tot een regionale programmering, die moet bij dragen aan de aanpak van de KRW-opgave en waterkwantiteitsopgaven voor de periode 2022-2027 van het waterschap. Een concept-gebiedsdocument is opgesteld, dat de uitgangssituatie beschrijft voor de aanpak van de agrarische wateropgaven in Zeeland voor de periode 2022-2027 en aangeeft welke agrarische wateropgaven er zijn binnen het beheergebied van het waterschap en welke bijdrage de agrarische sector kan leveren aan het oplossen van deze opgaven. Als lopende projecten zijn daarin o.a. genoemd: initiatieven op Noord-Beveland en Schouwen-Duiveland om de zoetwaterbeschikbaarheid te

optimaliseren, waarbij ook oriënterend gekeken wordt naar zoetwateraanvoer, het voorstel om de aanpak Bodem-Up bij 30 bedrijven te implementeren (in kader Broedplaats Zoetwater) en overleg op Zuid-Beveland en in Zeeuws Vlaanderen om effluent van bedrijven te gebruiken voor de zoetwatervoorziening. Per deelgebied is ook een handelingsperspectief aangegeven, met mogelijke door de agrarische sector te nemen maatregelen.

Andere projecten/processen met mogelijke relaties (c.q. kansen) voor het ZDZW zijn:

- Gebiedsgerichte aanpakken landelijk gebied als onderdeel van het Programma Landelijk Gebied, Natuur en Landbouw; intentie is om vanuit ZDZW uitgangspunten, criteria, wensen ... voor deze aanpakken mee te geven;
- Programma Zoetwaterbeschikbaarheid van het waterschap (zie onder 11. Actoren)
- KRW (tot 2027); maatregelen in het kader van zoetwaterbeschikbaarheid kunnen gevolgen hebben voor de waterkwaliteit;
- Slimmer waterbeheer;
- Kennisprogramma Zeespiegelstijging;
- Kennisagenda Zoetwater;

Bijlage 1 Adviesmodel opgaven**Adviesmodel opgaven**

Voor het bepalen van het soort opgave en soort project, het aantal projectfasen, risicomanagement, IPM etc.

Vragen om soort opgave te bepalen:

Is het een unieke en eenmalige opgave ?	JA
Is er een duidelijk start- en eindpunt ?	JA
Is de provincie Zeeland de probleemeigenaar?	NEE
Neemt de Provincie Zeeland de go/nogo beslissingen?	JA

Advies:

Soort opgave:	PROJECT
Rol van provincie Zeeland:	PROJECTLEIDING

Algemene gegevens van het project:

Startnotitie nummer:	(briefnummer) bijlage 1 bij GS nota 17/12/2019
Project naam:	Zeeuws Deltaplan Zoet water
Korte omschrijving project:	Opstellen van Zeeuws Deltaplan Zoet water en uitvoeringsprogramma Proeftuin. Daarna volgt realisatie uitvoeringsprogramma.
De te nemen go/no-go beslissingen door de Provincie:	Financiële bijdragen aan nader onderzoek Uitvoeren van bewezen "proeftuin" maatregelen Al dan niet belonen innovatieve watergebruikers
AON / Projectmanager:	??
AOG / Ambtelijk Opdrachtgever:	Durk-Jan Lagendijk
Datum ingevuld:	7-11-2019

Vragen om het soort project te bepalen:

Doorlooptijd	tussen 1 en 3 jaar
Imago (impact op omgeving en media)	Regionaal
Kosten	tussen 2,5 en 5 Miljoen
Bestuurslaag waarop het project invloed heeft	Provincie Zeeland
Bestuurlijke gevoeligheid	Hoog
Ervaring met dit type project	Enige ervaring
Projectoriëntatie	Extern
Type project	Niet fysiek

Advies:

Omvang project:	GROOT PROJECT
-----------------	----------------------

Oriëntatie van het project:	Extern
Type project:	Niet fysiek
Verplichte projectfasen:	Fase 0 t/m 5
Verplicht toepassen risicomanagement	JA, met NARIS
Aanbevelingen:	
Stuurgroep instellen	JA
IPM Rollen invullen :	NEE
Rapporteren (tijdgedreven)	via IPA cyclus + eindfase
Besluitvorming en Informatievoorziening	PS / GS / AOG

Onderbouwing afwijkingen:

(In dit vak kunt u aangeven waarom de opdrachtgever en de projectleider menen te moeten afwijken van de voorgeschreven projectfasen, risicomanagement en voorgeschreven aanbevelingen)

Ondertekening voor akkoord:

<u>Naam opdrachtgever:</u>	<u>Handtekening (digitaal):</u>
Durk-Jan Lagendijk	
<u>Naam projectmanager:</u>	<u>Handtekening (digitaal):</u>
??	

Projectfasering

0. Initiatiefase
1. Definitiefase
2. Ontwerpfase
3. Voorbereiding
4. Realisatie
5. Nazorgfase

Product

- Startnotitie
- Projectplan
- Definitief ontwerp
- Realisatieplan - contracten
- Projectresultaat - Overdrachtsdocument
- Projectevaluatie - Dechargeverklaring